

**АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ У
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.**

У статті розглядаються можливості застосування анімаційної діяльності зі студентською молоддю в умовах виховного простору ВНЗ. Наводяться основні завдання анімаційної діяльності, характеристики соціально-педагогічного середовища, напрями практичної реалізації студентської соціальної активності.

Ключові слова: анімація, анімаційна діяльність, студентська молодь, соціально-педагогічне середовище

В статье рассматриваются возможности применения анимационной деятельности со студенческой молодежью в условиях воспитательного пространства ВУЗ. Приводятся основные задания анимационной деятельности, характеристики социально-педагогической среды, направления практической реализации студенческой социальной активности.

Ключевые слова: анимация, анимационная деятельность, студенческая молодежь, социально-педагогическая среда.

The article describes the possibilities of usage of animation activity with student youth in conditions of educational space of HEE. It presents the basic tasks for animation activity, the characteristics of social-pedagogical environment, the directions of practical realization of student social activity

Keywords: animation, animation activity, student youth, social-pedagogical environment.

Перспектива розвитку нашої країни багато в чому залежить від запровадження нових якісних вимог до підготовки майбутніх конкурентоспроможних професіоналів високого рівня, якими мають стати представники сучасної студентської молоді. Це зумовлено інтенсифікацією євроінтеграційних процесів та підвищенням попиту на спеціалістів, що можуть знайти нестандартні підходи у вирішенні складних фахових завдань у будь-якій сфері життєдіяльності суспільства. Безперечно, що за таких умов важливим є рівень професійних знань студентства, але суттєвими є також

показники соціального розвитку молоді людини: формування організаторських здібностей, соціальних та лідерських якостей молодих людей, соціальної відповідальності, соціальної активності, комунікабельності, толерантності та інших. Це можливо за умови реалізації анімаційної діяльності у виховному просторі вищого навчального закладу (далі ВНЗ), яка є засобом ефективної соціалізації та соціального виховання особистості.

Можливості анімації щодо подолання окремих соціально - педагогічних проблем вивчали Т. Дедуріна, Л. Сайкіна, Л. Тарасов та інші. Розробками питань соціального виховання та педагогічної організації соціального середовища займалися вітчизняні та російські фахівці: М.Галагузова, І.Зверева, А.Капська, О.Кузьменко, В.Мардахаєв, В.Мудрік, Ф.Мустаєва, В.Нікітін, А.Рижанова, С.Харченко та інші. Суттєвим соціально-педагогічним доробком з проблем соціалізації та виховання студентів є праці С.Савченка, Ж.Баб'як, Ю.Загороднього, М.Петрової, С.Шашенко та інших.

Однак, нині залишається не вирішеною проблема активізації студентської молоді засобами анімації в позанавчальній діяльності ВНЗ. Отже, метою статті є розкриття сутності анімаційної діяльності із студентською молоддю та обґрунтування доцільності активізації соціально-педагогічного середовища у вищому навчальному закладі засобами анімації.

Підвищення інтересу до анімації, на наш погляд, викликано об'єктивними тенденціями: визнанням важливості різних видів діяльності для розвитку особистості й соціального простору, активізацією тих видів самореалізації, які мотивують людину до позитивного перетворення дійсності, уможливленням реального творчого вдосконалення суспільних умов буття на всіх рівнях соціального існування через одухотворення особистості та педагогізацію соціального середовища.

Насамперед, необхідно зазначити, що використовуватимемо поняття анімації (animation - оживлення, одухотворення), яке позначає процес, що

пов'язаний з гуманізацією соціального життя, стимулюванням особистості до саморозкриття. Наразі у наукових здобутках анімація розглядається зокрема у соціальному, соціально-культурному, педагогічному значеннях.

Так, Л.Тарасов під соціокультурною анімацією розуміє «духовно-соціальне явище, сукупність суспільно-педагогічних рухів, що самоорганізуються, являють собою синкретичне злиття різних видів соціальної і культурної діяльності на основі реалізації суспільними групами й окремими індивідами духовних потреб» [6, с.10]. Отже, з позиції дослідника, анімація (одухотворення) має конкретний соціокультурний зміст - творення духу, наповнення духовним, реалізація особистістю духовно-творчого потенціалу у соціумі. Це безпосередньо стосується сучасного студента, який має набувати окрім професійних, ще й суто людських якостей у процесі становлення фахівця під час навчання у ВНЗ.

На думку М.Петрової «анімаційна діяльність - це сукупність соціально значущих дій особистості, спрямованих на інтенсивну усвідомлену її взаємодію з середовищем, що оточує, та засвоєння соціокультурних цінностей, у процесі задоволення релаксаційно- відновлювальних, культурно-освітніх та культурно-творчих потреб та інтересів» [3]. Ми згодні з фахівцем у тому, що анімаційна діяльність може бути засобом формування здатності особистості до перетворення соціальної дійсності у процесі планомірного створення умов для її відносно цілеспрямованого саморозвитку як суб'єкта соціальних стосунків.

Звернемося до вікових та соціально-психологічних характеристик студентства, які необхідно враховувати під час планування анімаційної діяльності. Вік 18-20 років - це період найактивнішого розвитку моральних та естетичних відчуттів, становлення та стабілізації характеру та, що особливо важливо, опанування повного комплексу соціальних ролей дорослої людини: громадянських, професійно-трудова та інших. З цим періодом пов'язаний початок «економічної активності», під якою демографи розуміють включення людини в самостійну виробничу діяльність, початок

трудової біографії та створення власної сім'ї. Трансформація мотивації, усієї системи ціннісних орієнтацій, з одного боку, інтенсивне формування спеціальних здатностей у зв'язку з професіоналізацією - з іншого, характеризують цей вік як центральний період становлення характеру та інтелекту [2, с. 333]. Характерною ознакою морального розвитку в цьому віці є посилення свідомих мотивів поведінки, що сприяє зміцненню тих якостей, яких бракувало в старших класах - цілеспрямованості, рішучості, наполегливості, самостійності, ініціативи, вміння володіти собою. Посилюється інтерес до моральних проблем (мети, сенсу життя, обов'язку, кохання, вірності та інше) [2, с. 334], що вказує на необхідність визначення особистості з майбутніми ціннісними орієнтирами життя. Все це відбувається в процесі соціалізації студентської молоді, зокрема у ВНЗ.

На наш погляд, для подальшого аналізу доцільно відштовхуватися від наступного: «соціалізація особистості - це засвоєння, відтворення і розвиток соціальним суб'єктом культури соціуму в процесі стихійного та цілеспрямованого залучення до системи нових суспільних зв'язків і залежностей, що сприяє розвитку форм його соціальності» [4, с. 14]. Зауважимо, що саме таке розуміння процесу входження в соціум та функціонування особистості в соціальному просторі зумовлює наступні умовиводи, котрі відбивають особливості соціалізації студентства засобами анімаційної діяльності. По-перше, згідно з вказаним передбачається не тільки засвоєння та відтворення, але й безпосереднє залучення особистості до процесу розвитку культури певного соціуму, що сприятиме активній участі особистості у процесі вдосконалення соціального простору; по-друге, вказується на такі складові соціалізації як стихійна та цілеспрямована, а саме виховне середовище ВНЗ є простором й ресурсом для регулювання стихійних процесів на користь спрямованих, що є одним із завдань соціальної педагогіки; по-третє, зазначається можливість участі особистості в різних формах активної взаємодії із середовищем через включення та пряму участь у просоціальних процесах (сутнісна характеристика анімації),

яка приводить до сходження людини сходами соціальних цінностей, тобто результативного процесу соціального виховання.

На нашу думку, завдяки анімаційній діяльності, застосування якої активізує соціально-педагогічне середовище, розширюється виховний простір ВНЗ, визначаються та фіксуються різноманітні зв'язки з соціумом, робиться крок до вирішення проблем сучасного соціального життя студентської молоді. Особливу увагу викликають засоби анімаційної діяльності - мистецтво (театралізація, арттерапія, хореографія, кіно та інші), гра, народні традиції, туризм, можливості музейної та бібліотечної складових соціокультурної сфери. Ці засоби є нестандартними, саме такими, яких потребує сучасна молодь.

Соціально-педагогічне середовище - гнучкий, рухливий простір, який може розширяти зв'язки завдяки переміщенню суб'єктів як по горизонтальній (в одній віковій та соціальній категорії), так і по вертикальній осях (різновікові групи, різні соціальні статуси та інше). Якщо це дійсно соціально-педагогічне середовище, то його функціонування базується на засадах дієвості, постійного розвитку, взаємозв'язку, активного втручання, суб'єктності. Таким чином, у соціально-педагогічному середовищі створюються умови для гармонізації соціального та індивідуального в процесі розвитку особистості, соціального становлення, входження особистості в соціум, а також, чи не найголовніше, поліпшуються соціальні умови виховання, зокрема у ВНЗ, де це актуально, оскільки майбутні випускники мають бути готові до повноцінного існування в умовах соціального середовища.

Необхідно також зауважити, що соціально-педагогічне середовище ВНЗ функціонує здебільшого у межах позанавчальної діяльності, яку С.Савченко визначає як «специфічний вид діяльності, який є невід'ємною частиною особистісно орієнтованого виховного процесу, здійснюваного в галузі вільного часу, з метою забезпечити формування громадянських, загальнокультурних, морально-етичних, естетичних, творчих якостей

особистості студента» [5]. Саме таке визначення стає підґрунтям для реалізації анімаційної діяльності зі студентською молоддю.

До того ж С.Савченко висуває ідею просторової соціалізації, для якої характерне природне входження студента у вузівське життя й оволодіння студентською субкультурою через організовану діяльність. Мотивацією активності в цьому разі є особистий інтерес, прагнення до задоволення потреб, які виникають у процесі адекватної соціалізації. Просторова соціалізація передбачає створення таких відносин у системі взаємодії студентства із соціумом, що його оточує, коли в ній провідними характеристиками є зацікавленість у результатах, коли студент брав участь у його підготовці, а не був пасивним споглядачем, водночас у природно організованому освітньому просторі формуються вміння, які передбачають перенесення на інші соціальні практики, успішну адаптацію до змінених умов і здатність до їх зміни, педагогічно організоване середовище, культивоване у ВНЗ, є місцем не тільки засвоєння навичок інтелігентної поведінки й мислення, але й їх активного відтворення та перенесення на інші форми соціальної поведінки і творчості [5, 175-176]. Просторова соціалізація студентства засобами анімаційної діяльності й відбувається у соціально-педагогічному середовищі ВНЗ.

Вважаємо, що соціально-педагогічне середовище ВНЗ має бути організовано як відкрита соціально-педагогічна система. Ми підтримуємо думку О.Кузьменко, що особливістю відкритої соціально-педагогічної системи є те, що стихійно діюче перетворюється у середовище педагогічно-організоване, виховуюче. Організаційне середовище включає в себе соціальні інститути, які безпосередньо чи опосередковано виконують ті чи інші соціальні функції. Така система здатна підтримувати тенденції до розширення і зміцнення її взаємодії з життям, всіма соціальними інститутами - сім'єю, підприємствами, навчальними закладами, культурно-освітніми установами, громадськими та молодіжними організаціями, державними установами [1, 170]. Соціально- педагогічне середовище має характеристики

локальної відкритої соціально-педагогічної системи (цілепокладання, зміст, управління [1, 168]), мета його діяльності узгоджена з системою цінностей та напрямками соціально-педагогічних перетворень соціуму.

Особливістю функціонування соціально-педагогічного середовища ВНЗ є те, соціально-педагогічна діяльність відбувається спочатку на внутрішньому рівні, а потім на зовнішньому з поверненням виховного потенціалу різних соціальних інститутів, для деяких з яких виховна функція не є основною. Соціально-педагогічна діяльність на внутрішньому рівні згідно виховних сфер ВНЗ (традиції, самоврядування, дозвілля, громадсько-політична діяльність, мистецька діяльність, соціальна робота та інших). Саме ці сфери обрані як основні, оскільки кожна з них має своє навантаження, але особливо важливо, що всі вони мають активізуватися за допомогою анімаційної діяльності. Традиції - це те без чого не може існувати ніяка суспільна особа, це ціннісне ядро особистості. Наскільки змістовними будуть традиції, настільки результативною буде соціальна творчість. Самоврядування уможлиблює практичну реалізацію того, що відбуватиметься у «дорослому житті» вже у студентські роки. Навички організаційно та управлінської діяльності отримані у студентському віці стануть підґрунтям як формування соціальної активності та відповідальності, так і подальшого професійного зростання. Ініціатива повинна виходити від самих студентів, базуватися на мотивації студентів до діяльності та самореалізації. Громадська діяльність сприяє формуванню відповідальності за існування громади, активності у виробленні певних пропозицій щодо плідного соціального існування її членів. Відповідальність за себе, інших людей, соціуму, в якому нам жити формується вже у ВНЗ. Дозвілля є не тільки невід'ємною частиною відпочинку, але й певними кроками на шляху опанування організацією суспільної діяльності інших людей. Якщо йдеться про анімаційну діяльність, то саме дозвілля є «природною» сферою для її реалізації. Сфера соціальної роботи розглядається як така, що є частиною специфічної соціально-педагогічної діяльності щодо підтримки студентської

молоді у подоланні соціальних проблем, реалізації допомоги за принципом самопомоги. Щодо мистецької діяльності, то сучасне студентство має добре знатися на різних видах мистецтва, мати можливість доторкнутися до нього у виховному просторі ВНЗ. Соціальний розвиток людини супроводжується естетично-мистецькими проявами як невід'ємна складова соціально-творчої діяльності людини. Сучасна анімація також живиться з мистецького джерела.

Зовнішній рівень організації соціально-педагогічного середовища безпосередньо характеризує його багатопланові соціальні зв'язки, що не в останню чергу уможлиблює характеристику як саме соціально-педагогічного, а не тільки виховного простору. Зауважимо, що від поставленої мети соціального виховання кількість та специфіка цього структурного компоненту моделі може змінюватися, але загальні рівні залишатимуться. На зовнішньому рівні студенти стають активними суб'єктами соціальних перетворень, висувають власні ініціативи, реалізують їх у соціальному просторі.

Отже анімаційна діяльність зі студентською молоддю в соціально-педагогічному середовищі ВНЗ - процес активізації соціально значущих дій студентської молоді з метою розвитку соціальної творчості, створення умов для вільного вибору культурних уподобань, одухотворення дозвілля у межах відкритої соціально-педагогічної системи. На наш погляд, завданнями анімаційної діяльності серед студентства є: розвиток громадянської активності, налагодження ефективної комунікації; налагодження міжгрупових та міжнаціональних гармонійних відносин; урізноманітнення та поліпшення міжпоколінних стосунків; соціально - педагогічна підтримка молоді з особливими потребами; підвищення адаптаційного потенціалу молоді в нових умовах середовища; профілактика соціальних відхилень серед молоді; підвищення соціально- педагогічного потенціалу освітніх, громадських, культурних, дозвіллевих, туристичних закладів та організацій.

Вказані завдання реалізуються як на внутрішньому, так і на

зовнішньому рівнях соціально-педагогічного середовища. У першому випадку прикладом є анімаційна діяльність зі студентами у Харківській державній академії культури (кафедра соціальної педагогіки), фахівці якої на факультеті менеджменту започаткували роботу «Анімаційної вітальні». Двері вітальні відкриті творчим, заповзятливим, активним та кмітливим студентам, які під керівництвом фахівців втілюють у життя власні анімаційні заходи. Серед них інтелектуальні вікторини, розважальні програми, заходи, спрямовані на пізнання культур інших народів світу, соціально-педагогічний туризм, зустрічі з цікавими гостями, покази та обговорення актуальних фільмів. Особливе місце займають види діяльності, які стимулюють соціальну активність: соціально-педагогічне проектування, створення банку ідей тощо.

Одним з позитивних прикладів практичної реалізації анімації дозвілля молоді, до якої активно залучаються студенти на зовнішньому рівні соціально-педагогічного середовища, є діяльність «Харківського міського центру дозвілля молоді». У 2003 р. рішенням Харківської міської ради був створений Харківський міський центр молоді для роботи в сферах інформаційної підтримки та культурного дозвілля, підтримки ділової активності та науково-просвітницьких ініціатив молоді. Сьогодні функціонують три відділи центру: відділ інформаційної підтримки; відділ молодіжних ініціатив; культурно-масовий відділ. Серед сфер діяльності відділу інформаційної підтримки: взаємодія з обласним центром зайнятості, підприємствами, заводами, різного роду комерційними структурами з метою зайнятості молоді; сприяння працевлаштуванню випускників шкіл, технікумів, вузів, незайнятої молоді; постійний взаємозв'язок зі ЗМ міста.

Підсумовуючи, зазначимо, що ефективний соціальний розвиток студентської молоді - це актуальна суспільна потреба та завдання вищого навчального закладу. За цих умов необхідна активізація процесу соціального виховання студентства. Одним з можливих варіантів його організації є запровадження анімаційної діяльності у соціально- педагогічному

середовищі ВНЗ, яке має ознаки відкритої соціально- педагогічної системи. Результатом цієї діяльності є підвищення рівня соціальної активності студентства, урізноманітнення позанавчальної діяльності, висування власних ініціатив у соціальному середовищі. У зв'язку з цим перспективними напрямками подальших досліджень є розробка та впровадження науково обґрунтованих практичних соціально- педагогічних програм у соціально- педагогічному середовищі ВНЗ із застосуванням можливостей анімаційної діяльності, стимулювання та підтримка студентських ініціатив у соціальному середовищі.

Література:

1. Кузьменко О.А. Відкрита соціально-педагогічна система - ефективна умова соціалізації особистості / О.А.Кузьменко // Соціальна педагогіка: Підручник / За ред.проф. А.Й. Капської. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - С.167- 176.
2. Педагогика и психология высшей школы / [под ред. В.Е.Столяренко]. - Р- н/Дону : Феникс, 2002. - 543с.
3. Петрова М.С. Анимационная деятельность как средство социального воспитания студентов вуза : Автореф. дис. канд. ...пед. наук: 13.00.02 / М.С.Петрова. - Кострома, 2007. - 20 с.
4. Рижанова А.О. Развитие социальной педагогики в социокультурном аспекте: Автореф. дис. докт. ...пед. наук: 13.00.05 / А.О.Рижанова ; Луганськ. Нац.пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Луганськ, 2005. - 44 с.
5. Савченко С.В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору: Дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед.наук (13.00.05 - соціальна педагогіка) / Савченко С.В. - Луганський національний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка. - Луганськ, 2004. - 455 с.
6. Тарасов Л.В. Социокультурная анимация: истоки, традиции, современность / Тарасов Л.В.. - М.: ЦСА «Одухотворение» 2008. — 132 с.
7. Шульга И.И. Опыт педагогической анимации в практике

социального воспитания за рубежом / И.И.Шульга // Социальная педагогика. — 2008. — № 4. - С. 90-93.